i9zyeyryetzei

Genesis 28:10-32:3

father Isaac's [house]. S. אֶלְהֵי אָבָרִיִּה וַאַלִּיִּי נְתִּוֹרִ יִשְׂפְּעָרִ אַלְהִי אָבִיּיָה וַנִּשְׂבָעָ אואס איז between us." And Jacob swore by the Feat" of his hetween us." And Jacob swore by the Feat" of his

and invited his kinsmen to partake of the meal. After the meal, they spent the night on the

35

נֹגְלְגנוּ בּּוֹבוֹנ:

on his journey homeward. daughters* and bade them good-by; then Laban left and בילן בְבַּקָר וְיִנְשָּׁהָ Laban kissed his sons and בי וִישְׁלָם לָבָן בִבַּקָר וְיָנְשָּׁהְ לָבָנָיו וְלִבְנִיוֹתִי וִינְבֶרֶן אֶתְהָם

acountered him. encountered him.

camp." So he named that place Mahanaim.*

تَذْكُلا تَدْمَاتَ كَاتُا كِطَائِمَانِ:

S When he saw them, Jacob said, "This is God's קאמר יעקל באַשֶר רָאָם מִחְנָה אֱלֹּהְיִם וֶה וַיִּקְרָא שָׂם־הַמָּקְוֹם הַהָּוּא

28

- וויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה: 10 Jacob left Beer-sheba, and set out for Haran.
- 11 ויפגע במקום וילן שם כי־בא השמש ויקח מאבני המקום וַיָשֶׂם מִרְאֲשֹׁתִיו וַיִשְׂכָב בַּמָקוֹם הַהִּוּא:
- He came upon a certain place and stopped there for the night, for the sun had set. Taking one of the stones of that place, he put it under his head and lay down in that place.
- וניחלם והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה 12. He had a dream; a stairway* was set on the ground מַלאַכִי אַלהִים עלים וִירִדִים בַּוּ:
 - and its top reached to the sky, and messengers of God were going up and down on it.
- יצחק האַרץ אַשר אַתָּה שֹכב עלֵיה לַךְ אַתְנַנָּה וּלוַרְעָרָ:
- 13 And standing beside him was הוהי, who said, "I am מולָה יָהוֹה אַלהי, אברהם אביר נאלהי, who said, "I am הוהי, the God of your father Abraham's [house] and the God of Isaac's [house]: the ground on which you are lying I will assign to you and to your offspring.
 - ונברכו בך כל־משפחת האַדַמה ובזַרעד:
 - earth; you shall spread out to the west and to the east, to the north and to the south. All the families of the earth shall bless themselves by you and your descendants.
 - והשבתיך בכל אשרתלך והשבתיך 15 Remember, I am with you: I will protect you אַל־הַאַדַמַה הַזָּאת כִי לא אַעוַבַךָ עד אַשר אם־עשיתי אַת
 - wherever you go and will bring you back to this land. I will not leave you until I have done what I have promised you."
 - :לא יַדַעָתיי
 - הוהי קאבן יש יְהוֹה בַּמַקוֹם הזֶּה וְאָנֹכִי I6 Jacob awoke from his sleep and said, "Surely וִיִּיקץ יַעֻקב" משנַתוֹ וַיִּאמֶר אָבַן יָש יְהוֹה בַּמַקוֹם הזֶּה וְאָנֹכִי is present in this place, and I did not know it!"
- 17 נִיִּירָאַ נִיאמַר מַה־נּוֹרָא הַמַקוֹם הַזָּה אָין זֶה כִי אִם־בְּית אֱלֹהִים וְזֶה שער השמים:
- Shaken, he said, "How awesome is this place! This is none other than the abode of God, and that is the gateway to heaven."
 - אתה מצבה ויצק שמן על־ראשה:
 - נושם מקאשליו נושם 18 Early in the morning, Jacob took the stone that he had put under his head and set it up as a pillar and poured oil on the top of it.
- 19 He named that site Bethel;* but previously the נְקְרָא אָת־שֶׁם־הַמַּקוֹם הַהָּוֹא בִית־אָל וְאוּלָם לְּוֹז שֶׁם־הַקִּעִיר לְרָאשׁנָה:
 - name of the city had been Luz.
 - 20 וַיִּדֶר יַעַקב נָדֵר לֵאמֶר אִם־יִהְיֵה אֱלֹהִים עַמַדִּי וּשִׁמְרַנִי בַּדֶּרַךְ הַזָּה אֲשַר אַנֹכִי הוּלָךָ וַנַתְּן־לַי לַחֵם לַאֲכֹל וּבַגַד לְלְבַּשׁ:
- Jacob then made a vow, saying, "If God remains with me, protecting me on this journey that I am making, and giving me bread to eat and clothing to

 - : וְשַׂבְתַּי בְשִׁלְוֹם אֶל־בְּית אָבֵי וְהָיָה יְהֹוָה לִי לֵאלֹהִים: and I return safe to my father's house— הוהי be my God.
 - תתורלי עשר אַעשׂרנוּ לַדָ:
 - 22 And this stone, which I have set up as a pillar, shall be God's abode; and of all that You give me, I will set aside a tithe for You."

- וגנבתי לילה:
- יום אוליך אובן אוני הבקשנה גנבתי לום 39 That which was torn by beasts I never brought to you; I myself made good the loss; you exacted it of me, whether snatched by day or snatched by night.
 - ינָתְי מַעֵינִי: שׁנְתִּדְ שׁנְתִּדְ שׁנְתִּדְ שׁנְתִּדְ שׁנְתִי מַעֵינִי: 40 Often,* scorching heat ravaged me by day and frost
 - י שַּנְה בְּשַׁרָה שִנָּה בְּשַׁרָּה שָנָה בְּשַׁרָּה שָנָה בְּשַׁרָּה שָנָה בְּשַׁרָּה שָנָה בְּשַׁרָּה שָנָה בִּשׁרָי 41 Of the twenty years that I spent in your בַנֹתֵיךָ וְשַשׁ שַנִים בַּצֹאנָךָ וַתְחַלַף אֱת־מַשַּׂכַרְתִי עֲשַׂרֶת מֹנִים:
 - household, I served you fourteen years for your two daughters, and six years for your flocks; and you changed my wages time and again.*

by night; and sleep fled from my eyes.

- עתה רַיקם עתה רָיקם Had not the God of my father's [house]—the God of שׁלַחְתָנִי אֶת־עָנִיִּי וְאֶת־יִנְיע כַפַּי רָאָה אֱלֹהִים וַיִּוֹכַח אָמֶשׁ:
 - Abraham and the Fear* of Isaac—been with me, you would have sent me away empty-handed. But it was my plight and the toil of my hands that God took notice of—and gave judgment on last night."
- 43 וַיַּען לַבַוְ וַיִּאמֵר אַל־יַעַקֹב הַבַּנוֹת בַּנתִי וַהַבַּנִים בַנַי וַהַצַאן צאלי וכל אַשר־אַתה ראָה לִי־הוּא ולְבַנוּתִי מַה־אַעשה לְאַלֵּה הַיּוֹם אוֹ לִבְנֵיהָן אֲשֶׂר יָלְדוּ:
 - daughters are my daughters, the children are my children, and the flocks are my flocks; all that vou see is mine. Yet what can I do now about my daughters or the children they have borne?

Then Laban spoke up and said to Jacob, "The

- יניר ובינְר: על ביני ובינְר: Come, then, let us make a pact, you and I, that
 - there may be a witness between you and me."

נַלעד:

- :מַצְבָה מַצְבָה מָצֵבְה (זְיִרִימֶה מַצֵּבְה Thereupon Jacob took a stone and set it up as a
- ויאכלו שם על־הגל:
- נאמר יַעקב לאַחְיוֹ לְקְטוּ אֲבְנִים וַיִּקְחוּ אֲבָנִים וַיְעַשוּרְנַל 46 And Jacob said to his kinsmen, "Gather stones." So they took stones and made a mound; and they partook of a meal there by the mound.
 - ניָקרָא־לוּ לְבַּן יְגַר שֹהַדוּתָא וַיַעָּלְב קרָא לוּ גַּלְעָד: Laban named it Yegar-sahadutha,* but Jacob named
- it Gal-ed.* וֹנְאמֶר לְבַן הַגָּל הוָה עָד בֵּינְי וּבֵינְךָ הַיְוֹם עֵּל־כָּן קרָא־שַׂמְוֹ 48 And Laban declared, "This mound is a witness
- 49 והמצפה אַשר אַמֹר יָצף יִהוָה בִּינִי וּבִינְךָ כִי נִסְתֶר אָישׁ מֵרֵעְהוּ:
- between you and me this day." That is why it was named Gal-ed: and [it was called] Mizpah, because he said, "May watch* between you and me, when we are out of

sight of each other.

- אַלהֵים עֶד בֵּינֵי וּבֵינֵך:
- איש עקנוּ רְאָה 50 If you ill-treat my daughters or take other wives besides my daughters—though no one else* be about, remember, it is God who will be witness between you and me."
- 52 this mound shall be witness and this pillar shall ואָם־אַּתָּה לא־תַעבר אַלִי אַת־הַנָּל הַזָּה ואַת־הַמַצַבָּה הַזָּאת לְרַעָה:
- יְרִיתִי 51 And Laban said to Jacob, "Here is this mound and here the pillar which I have set up between you
 - be witness that I am not to cross to you past this mound, and that you are not to cross to me past this mound and this pillar, with hostile intent.

the Easterners.

stone on the mouth of the well was large. tor the flocks were watered from that well. The Three flocks of sheep were lying there beside it, ב נילירא והנה שלשה עלשה ערבצים אליה באר בשנה היום שלשה ערבצים עליה באר בשנה והנה שלשה ערבצים עליה ערבצים עלייה

its place on the mouth of the well. speep watered; then the stone would be put back in would be rolled from the mouth of the well and the

from?" And they said, "We are from Haran."

Nahor?" And they said, "Yes, we do." אָני בּאָלוּלוּ בּוֹלַיבּלוּ בּוֹלַבּלוּלוּ בּאַלוּלוּ בּאַלוּלוּ בּוֹבְאַלוּ בּבָּלוּלוּ בּבַּלוּלוּ בּבּאַלוּלוּ בּבּאַלוּלוּ בּבּבּלוּלוּ בּבּאַלוּלוּ בּבאַלוּלוּ באַלוּלוּ באַלוּלוּביים באַניים באַנים באַניים באַנ

too early to pray ight, too early to He said, "It is still broad daylight, too early to he is; and there is his daughter Rachel, coming

them to pasture." round up the animals; water the flock and take

are rounded up; then the stone is rolled off the

mouth of the well and we water the sheep."

of the well, and watered the flock of his uncle Jacob went up and rolled the stone off the mouth nucle* Laban, and the flock of his uncle Laban,

Then Jacob kissed Rachel, and broke into tears. אָרִיקֹלִי נִיֶּבֶן יִיצְקֹרִ יְעָהָיִי יָעָקֹרִ לְרָחָלִי נִיּשָׁא יָּתִי־קֹלִי נִיֶּבְןְהִיּ

and told her father. kinsman, that he was Rebekah's son; and she ran אלילה לקרול אבי הארץ lacob told Rachel that he was her father's בי יצילר לקרול כי אַרן אָלייה והא וכי הוא ותקרץ

all that had happened, him, he embraced him and kissed him, and took him into his house. He told Laban אחים Scob, פו ניהי כשמען אָת־שָמַע וּ יַעָקב בֶּן־אֲחֹלוֹ וַיָּרֶץ לִקרָאחוֹ זו און On hearing the news of his sister's son Jacob,

flesh." When he had stayed with him a month's To aud Laban said to him, "You are truly my bone and Laban said to him, "You are truly my bone and "

and came to the land of "scob resumed his journey" and came to the land of " ו נישִׁא יַעֶקר רָבֶליו נָיֶלֶן אָרֶשָׁה בַנֵּי־קָרֶם:

כֹּג עֹלְ עִּלְעָ מַעְלֵגְא גַּמְעֹנִי עִוֹלְגִי הַ וְעִאָּבֶן דְּגַלְע מַלְ-פָּג עַבְּאָר:

אַנוַ בּנַאַ וֹנִבַּמְּיִבוּ אַנוּ בּנִאָב עַכּי בּבָּאַר עַכִּלְעַב:

γουραν' "Μλ triends, where are you

Tyri μίτι τίτι μίτι τις τις τάντι του τάντι του Ε Ης continued, «Is he well?». Τhey answered, «Yes,

פֿי הַבְאַר וְהִשְּׁקִינוּ הַצִּאַן: א ניאמר לא נוכל עַר אֲשֶׂר יַאָסְפּוֹ בָּל־הַעָּרָלִים וְנָלָלוֹ אֶת רַהָאֶבֶן מַעָּל But they said, "We cannot, until all the flocks

לַבון אָדוֹג אַבוֹנִי אמו וגינת גלער וגינל אט-האָלן מגל פֿג פּלאָר וֹבֶּשִׂל אַט-גָאַן ing darakiriyi yak יווירילין בתילבן אָתִי אָמוֹ וָאָמי Jo And when Jacob saw Rachel, the daughter of his

נעלג לאָבְינוֹ:

כַּל־הַדְּבְּבֶרֶים הָאַקֶּה: تَنْسَتَّكَ عِنِ يَنْتَشَكَ عِن يَنْتَنَهُكِ هُمُ تَنْسُرُ يَنْصَفَّد كِكُرِّلًا هُنَّا

music, with timbrel and lyre. tell me? I would have sent you off with festive

daughters* good-by! It was a foolish thing for you אס אסט אופ kiss my sons and אס ולא למשְּלֵּי. לְנָשֶׁל לְבָנֶי, עַּלְבָנִי, עַּלִי הַשְּׁלְבָנִי, אַלָּה הַלְּבָלִי אַשֶּׁרִ

Beware of attempting anything with Jacob, good or of your father's [house] said to me last night,

steal my gods?"

from me by force. pecause I thought you would take your daughters א acop susmered Laban, saying, "I was afraid] א פריוווָל אַ אַמרוזי פּריוווּל אַ אַמרוזי פּריוווּל אַ אַמרוזי פּריוווּל אַ

course, did not know that Rachel had stolen them. out what I have of yours and take it." Jacob, of remain alive! In the presence of our kin, point

not find them. Leaving Leah's tent, he entered and the tents of the two maidservants; but he did

Laban rummaged through the tent without finding them in the camel cushion and sat on them; and

find the household idols. in a womanly way." Thus he searched, but could not it amiss that I cannot rise before you, for I am אני האליליה אל־אָרוֹר בְעָעִיר אַל־אָרוֹר בְעָעִיר אַל־אָרוֹר בְעָעִיר אַל־אָרוֹר בְעָעִיר אַל־אָרוֹר בְעָעִיר אַל־אָרוֹר בְעָלוּט מפּנֶלן אַרילי לַקְוּם מפּנֶלן.

you should pursue me? Laban, "What is my crime, what is my guilt that grievance with Laban. Jacob spoke up and said to

between us two. before my kin and yours, and let them decide found of all your household objects? Set it here, אָטרילי בַּלִי מַלִּי לַמָּלָ בַלְיבַינִינֶן אוויוא עוייקל בַלְיבַל בַלִירַ עווי אַלייבל בַלָּי בַּלָי מָה צאל אַלי בַלָּ בַלִי בַּלָּי מָה אָאני בַלָבָ בַלָּי בַּלָיים בוי נֶנֶדֶ עַ עווי אָלייבל בַלָּי בַלְיוּ שָׁים בוי נֶנֶדֶ בַּלָי מָה בַּלַי בַּלָי בַלְי בַּלָי בַּלָי בַּלָי בַּלָי בַּלְי בַּלָי בַּלָי בַּלָי בַּלְי בַּלְי בַּלָי בַּלָי בַּלְי בַּלְי בַּלְי בַּלְי בַּלְי בַּלָי בַּלָי בַּלְי בַּלְי בַּלְי בַּלְי בַּלְי בַּלְי בַּלְי בַּלְי בַּלְי בָּלְי בַּלְי בַּלְי בַּלְי בַּלְי בַּלְי בַּלְי בַּלְים בְּיוֹי בָּלָי בַּלְי בַּלְים בְּיִי בַּלְים בְּיִי בַּלְים בְּיִי בָּילוֹי בָּלִים בְּיִים בְּישׁים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְיוֹים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְיים בְּיִים בְּיים בְּיים בְּיבָים בְּיבִים בְּיבָּים בְּיבָּים בְּיבָּים בְּיבָּים בְּיבָּים בְיל בְּיבָּים בְּיבָּ

I feast on rams from your flock. your ewes and she-goats never miscarried, nor did

למעשב ולמנים לעל ולכונו:

עוּמְּמֶׁר גְ'נַ מִנַּבָּר מִם-גֹאַלַד מִמִּנָד מַּבַּרָּ bot the God you harm; but the God

אַעַ-בֹּרועיג'ב מַאַמֹּג:

וֹלַעַבְלְבְׁ וֹלְאֵבְּנָהְ גֹּהְלַעָּם: אָר אָמיִר הִמְּצִא אָת־אֵלהֶיל לָא יִחְיָּה tick אַחַיעה fire anyone with whom you find your gods shall not

נَدُمُّ אַ עَאַעַרְ לַאָּע נֹגַלָא דַאָעַרָ נָעַלָּ:

לְבוֹ אֹע-כֹּלְ-נִאִנִילְ וֹלְאַ עֹגֹּא:

כּגַּבְרֶבֶׁרְ נָשִּׂיִם לְגִּ נִיְּחַפְּשִׁ וְלָא מִצָּא אָתִיהַתְּרָפִּיִם:

המאתי כי דלקת אחרי: אפ ונעוב ליגול וניק took up his incensed and took up איז יוניה ליגול וניקב וליגול וניקב ולאמר ללבן מה שה איז איז

אַעֹג נֹאַעַגֹּג נֹגוַכֹּגעוּ בָּגוֹ מִלְנִנוּ:

"Lyese tmeuth hears I yane sbeut in hom service. "These twenty years I have spent in your service." אַ מֶּבֶלוּ וֹאַיֶּלוֹ

אלקבן שתי בנות שם הגדלה לאה ושם הקטקה החלי: אורי לאה רפות ונחל היות בקרה ביחלי: אורי לאה רפות ונחל היות יפתר מראה מראה ולאים מראה ביחל במתך במתך מראה ביחל במתך ביחל שבע שלים ביחל במתך ביחל שבע שלים ביחל במתך שביחל במתך במתך שביחל במתך שביחל במתך שביחל במתך במתך שביחל במתך שביחל במתך שביחל במתך שביחל במתך במתך שביחל במתך שביחל במתך שביחל במתך במתך שביחל במתך במתך שביחל ביחל במתך שביחל במתך שביחל ביחל במתך שביחל ביחל במתך שביחל ביחל במתך שביחל ביחל במתך שביחל במתך שביח	וַלָּאמֶר לְבָּן לְיָעֶלְב הָכִי־אִתִי אֹתָה וַעֲבַרְתָנִי תּנָם הַנִּידָה לִי מה־מִשׂבָרְתָּךֵ:	15	Laban said to Jacob, "Just because you are a kinsman, should you serve me for nothing? Tell me, what shall your wages be?"
beautiful. Jacob loved Rachel; so he answered, "I will serve you seven years for your younger daughter Rachel."	וּלְלָבָן שַׁתַּי בַנֶּוֹת שָם הַנְּדֹלָה לָאָה וָשָם הַקְטַנְּה רָחָל:	16	one was Leah, and the name of the younger was
יסט seven years for your younger daughter Rachel." עסט seven years for your younger daughter Rachel." באקבתו אתה לך מתי אתה לאיש אתר שבה עסידי. באקבתו אתה לך מבי ישלים ביי אתה לאיש אתר שביי מייש אתיידים לאור ביי אלייה: באקבתו אתר ישלים ביי איש אתר שביי איש אתי ביי איש אתר שביי אתר איש אתר שביי אתר איש אתר ביי אתר איש אתר שביי אתר אתר שביי אתר אתר איש אתר שביי אתר אתר שביי אתר	וְעִינָי לַאָה רַכֵּוֹת וְרָחֵל הָיְתָה יְפַת־תְּאַר וִיפָּת מִרְאָה:	17	
האב I should give her to an outsider. Stay with me." 20 So Jacob served seven years for Rachel and they seemed to him but a few days because of his love for her. 21 Then Jacob said to Laban, "Give me my wife, for my time is fulfilled, that I may cohabit with her." 22 And Laban gathered all the people of the place* and made a feast. 23 When evening came, he took his daughter Leah and brought her to him; and he cohabited with her.— 24 Laban had given his maidservant Zilpah to his daughter Leah as her maid.— 25 When morning came, there was Leah! So he said to Laban, "What is this you have done to me? I was in your service for Rachel! Why did you deceive me?" 26 Laban, "What is this you have done to me? I was in your service for Rachel! Why did you deceive me?" 27 Wait until the bridal week of this one is over and we will give you that one too, provided you serve me another seven years." 28 Jacob did so; he waited out the bridal week of the one, and then he gave him his daughter Rachel as wife.— 29 Laban had given his maidservant Bilhah to his daughter Rachel as her maid.— 29 Laban had given his maidservant Bilhah to his daughter Rachel as her maid.— 29 And Jacob cohabited with Rachel also; indeed, he loved Rachel more than Leah. And he served him another seven years. 30 And Jaban gathered all the people of the place* 31 Seeing that Leah was unloved, יחקרים וְּתְּיִלְיִ מִּ מְּתִילְיִ מִּ מְּתִילְיִ מִּ מִּ מְתִילִ מִּ מִ מְתִילִ מִ מִ מִ מְתִילִ מִ מִ מְתִילִ מִ	*** *** * * ***** * * * * * * * * * * *	18	
seemed to him but a few days because of his love for her. 11 Fine Jacob said to Laban, "Give me my wife, for my time is fulfilled, that I may cohabit with her." 22 And Laban gathered all the people of the place* and made a feast. 23 When evening came, he took his daughter Leah and brought her to him; and he cohabited with her.— 24 Laban had given his maidservant Zilpah to his daughter Leah as her maid.— 25 When morning came, there was Leah! So he said to Laban, "What is this you have done to me? I was in your service for Rachel! Why did you deceive me?" 26 Laban said, "It is not the practice in our place to marry off the younger before the older. 27 Wait until the bridal week of this one is over and we will give you that one too, provided you serve me another seven years." 28 Jacob did so; he waited out the bridal week of the one, and then he gave him his daughter Rachel as wife.— 29 Laban had given his maidservant Bilhah to his daughter Rachel as her maid.— 30 And Jacob cohabited with Rachel also; indeed, he loved Rachel more than Leah. And he served him another seven years. 31 Seeing that Leah was unloved, "הול לקול הול הול הול הול הול הול הול הול הול ה	וַנְאמֶר לְבַּן טִוֹב תּתַּי אֹתָה לָךְ מִתּתָּי אֹתָה לְאִישׁ אַחֵר שְבָה עמִדְי:	19	that I should give her to an outsider. Stay with
 time is fulfilled, that I may cohabit with her." ניְאַסְף לְבָן אְתִּ־כְּלִ־אָנְשִי הַמְקּוֹם נִיְעָשׁ מְשִׁוְהַהּ and made a feast. When evening came, he took his daughter Leah and brought her to him; and he cohabited with her.— Laban had given his maidservant Zilpah to his daughter Leah as her maid.— ניְהָי בַּלְּרְ וְהַנְּהִיהְוֹא לְאָה וַלָּמְה הִמִּיתְנִי לַבְּן מְה־זֹאָת עְשִׁית לִי הְלָא בּתוֹ שִׁפְּתְה לִּי הְלָא בְּתוֹ שִׁפְתְה לִּי הְלָא בַּתוֹ שַׁפְתָה לִּי הְלָּא מְשִית לִי הְלָּא מְשִּית לִי הְלָּא מְבִּי הְבָּרִיהְה לְּמָן הִי הַבְּעִר וְהָבְּה הִמִּיתְנֵי בּוֹ אֲמִר וְלְבָן מְה־זֹאת עְשִׁית לִי הְלָּא מְבִּי הְבִּיִיהְה לְּמָן הִמְלִיהְ לְבָּוֹ מְבִּיִיהְה לְפָנִי הְבָּיִיהְה לְפִנְי הְבָּיִיהְה לְבָּי הְבִּייִבְיּ שִׁנְיִים הְאַרִירְה לְפָנִי הְבָּיִיתְה לְבָּי בְּבִייתְה לְבָּי הְבִּייִבְּי הַבְּיִבְיִם הְאַרִיתְה לְבָי הְבִּייִבְּי הִבְּיִבְים הְאַרִירְה לְבָּיִבְיִים הְאַרִירְה לְבָּיִבְיִם בּוֹ אַבְיִיבְיִם בּבּייִם בּבּייִבְים בּבּייִבְים בּבּייִבְים בּבּייבְים בּבּייבְים בּבִייבְים בּבִייבְים בּבְיבִיבְים בּבְיבִים בּבְּיבִיבְים בּבְיבִיבְים בּבְיבִיבְים בּבִיבִים בּבְיבִיבְים בּבְיבִיבְים בּבּיבִים בּבּיבִיב בּבּיבְבִים בּבּיב בּבּיבְביב בּבּבּיב בּבּב בּבּב בּבּב בּב בּבּב בּב		20	seemed to him but a few days because of his love
מחd made a feast. מחל אַרָּיָר וְיִבָּא אַרְיוּ וְיַבָּא אַלְיוּ וְיִבָּא אַלִיוּ וְיִבָּא אַלִיוּ וְיִבָּא אַלִיוּ וְיִבָּא אַלִיוּ וְיִבָּא אַלִיוּ וִיבָּא אַלִיוּ וְיִבָּא אַלִיוּ וְיִבְּאָר וְּהְנָּה בְּמְוּ שַׁמְתְוּ לְלַאָּה בִּמְוֹ שִׁמְתוּ לְּלָאְה בִּמְוֹ שִׁמִּתוּ לִּי הְלָּא בְּמִוּ שִׁמִּתוּ לִי הְלָבְן מִה־זֹאת עְשִׁית לִי הְלָּג בְּבְּרְ וְהְנָּה הַנְּתְּיִּ מְבְּרְ וְהְנָּה הִיִּמְתוּ לְּמְתְּרְ אַלְּבְּן מִה־זֹאת עְשִׁית לִי הְלָּבְּי הְבִּכִירְה. מוֹיְשׁ בְּעִים בְּבְּבְּר וְיִבְּבָּא אַלְיוּ וְיִבְּאַ אַרְי וְיִבְּא אַרְי וְיִבְּאַ אַרְי וְיִבְּא אַלְי וְיִבְּא אַרְי וְיִבְּא אַלִי וְיִבְּא אַלִי וְיִבְּא אַלִי וְיִבְּא אַרְי וְיִבְא אַרְי וְיִבְּא אַרְי וְיִבְּא אַרְי וְיִבְּא אַרְיוּ וְבְּבְּי וְבְּבְי וְבְּבְּי וְבְּבְי וְבְּבְּץ אַלִיוּ וְיִבְּא אַרְיי וְיִבּא אַרְיוּ וְבְּבּי אְרִי וְיִבְּא אַרְיוּ וְבְּבּץ אַרְיוּ וְּבְּבְּי וְבְּבְּי וְבְּבְּי וְבְּבְּי וְבְּבְי וְבְּבְּי וְבְיִי בְּבְּי וְבְּבְי וְבְּבְּי וְבְּבְי וְבְּבְי אַרְיוֹ וְיִבְּא אַרְיוּ וְיִבְּיִבְי אַלְיוּ וְיִבְּא אַרְיוּ וְבְּבּי וְבְּבְּבְי וְבְּבְיּי בְּלְיוּ בְּבּי וְבְּבּי וְיִבְּי אַיְיִי וְיִבְּא אַרְייִי וְיִבּא אַרְייִי וְיִבְּיּא אַרְייִי וְיִבְּיּא אַרְייִי וְיִבְיּי אְיִי וְיִבְּיּא אַרְייִי וְּיִיבְּיּ אְּיִי וְיִיבְּיּ אְּיִייְיוּ וְיִבּיּי אִייְיי וְיִבּיּא אַרְייִי וְּיִיבְּא אַרְייִי וְּיִבְּיּ אְיִייְיוּ וְיִיבְּייִי וְיִבְּיי וְּיִבּיּיִי וְיִיבּיּא אַרִיי וְיִבְּיי וְיִיבְּיי וְּיִיבְייִי וְּיִיבְּיי וְּיִיבְּיי וְּיִבּיּי וְיִיבְּיְ וְּיְיְיִייְיוּ וְיִבְיּיְ וְּיְיְבְּיְיְ וְּבְייִבְּיְיוּ וְיְי	וַיֹּאמֶר יַעֶקב אֶל־לָבַן הָבָה אֶת־אשׁתִּי כִּי מַלְאוּ יָמֵי וְאבוֹאָה אַלֵּיהָ:	21	
י באקר והנה היהוא לאָה באָר באָר והנה היהוא לאָה באָר באָר וויקן לבן לה אָת־זִלְפָה שפְּחָתוֹ לֹלְאָה בּתְּוֹ שְׁמִית לִי הְּלָא Laban had given his maidservant Zilpah to his daughter Leah as her maid.— 24 Laban had given his maidservant Zilpah to his daughter Leah as her maid.— 25 When morning came, there was Leah! So he said to Laban, "What is this you have done to me? I was in your service for Rachel! Why did you deceive me?" 26 Laban said, "It is not the practice in our place to marry off the younger before the older. 27 Wait until the bridal week of this one is over and we will give you that one too, provided you serve me another seven years." 28 Jacob did so; he waited out the bridal week of the one, and then he gave him his daughter Rachel as wife.— 29 Laban had given his maidservant Bilhah to his daughter Rachel as her maid.— 30 And Jacob cohabited with Rachel also; indeed, he loved Rachel more than Leah. And he served him another seven years. 31 Seeing that Leah was unloved, in indeed, he open the said to Laban, way the private	וַיָּאֱסָרְּ לִבָן אֶת־כִּל־אַנְשָי הִמַקוֹם וַיְּעָשׁ מִשְׂתָה:	22	
daughter Leah as her maid.— 25 When morning came, there was Leah! So he said to Laban, "What is this you have done to me?! I was in your service for Rachel! Why did you deceive me?" 26 Laban, aid, "It is not the practice in our place to marry off the younger before the older. 27 Wait until the bridal week of this one is over and we will give you that one too, provided you serve me another seven years." 28 Jacob did so; he waited out the bridal week of the one, and then he gave him his daughter Rachel as wife.— 29 Laban had given his maidservant Bilhah to his daughter Rachel as her maid.— 30 And Jacob cohabited with Rachel also; indeed, he loved Rachel more than Leah. And he served him another seven years. 31 Seeing that Leah was unloved,	וַיְהֵי בַעָּׂרֶב וַיִּקְחֹ אֶת־לַאָה בִתוֹ וַיָבָא אֹתָה אַלְיו וַיָבָא אַלְיהָ:	23	When evening came, he took his daughter Leah and brought her to him; and he cohabited with her.—
בקרול עברתי עמר לבן לאַרַיעשה כן במקומני לתת הצְּעִירָה לפּנֶי הבְּכִירְה: באשר לבן לא־יַעשה כן במקומני לתת הצְעִירָה לפּנֶי הבְּכִירְה: באשר לבן לא־יַעשה כן במקומני לתת הצְעִירָה לפּנֶי הבְּכִירְה: באשר לבן לא־יַעשה כן במקומני לתת הצְעִירָה לפּנֶי הבְכִירְה: באשר לבן לא־יַעשה כן במקומני לתת הצְעִירָה לפּנֶי הבְּכִירְה: באשר לבן לא־יַעשה כן במקומני לתת הצְעִירָה לפּנֶי הבְּכִירְה: באשר תּיִל אַ שְבַע זְאת וְנִהְנָה לְרְ בַּם־אְת־זֹאת בּעֲבֹדָה אֲשֶׁר תַעְבֵּל עמִּלִי הַעְּבֹּר שִמְּרוֹ לְּוֹ אַתְרַלְוֹ אַתְרַלְן אַתִּבְּל עמוֹ עוֹדְ עמוֹ עוֹד בּעִבּר עמוֹ עוֹד בּעבּר עמוֹ עוֹד בּעבּר בּעבר בּעבּר בּעבר בּעבּר בּעבּר בּעבּר בּעבר בּעבּר בּעבר בּעבּר בּעב בּעב	וִיּתָן לָבַןֹ לָה אֶת־זלְפָה שפחתו לְלַאָה בתוּ שפחה:	24	
to marry off the younger before the older. עמלי שבע זְאת וְנַתְּלָה לְךְ נַּם־אָת־זֹאת בַּעֲבֹדָה אֲשֶׁר תְעָבֵּד עַמֵּהְי (עמֵּהְי שׁבָע זָאת וְנַתְּלָה לְךְ נַּם־אָת־זֹאת בַּעֲבֹדָה אֲשֶׂר תְעָבֵּד עַמִּהְי (Wait until the bridal week of this one is over and we will give you that one too, provided you serve me another seven years." 28 בוּעָשׁ יַצְשְׁב לַן וַיְמַלֶּא שַׁבְע זָאת וַיִּתְּרְלִוֹ אֲת־רְתָל בַּתְּוֹ לְוֹ אֲת־רְתָל בַּתְּוֹ לְוֹ אַת־רַתְל בַּתְּוֹ לְוֹ אַת־רַתְל בַּתְוֹ לְוֹ אַתְרַבְּלוֹ אַת־רַתְל בַּתְּוֹ לְוֹ אַתְרַבְּל בַּתְּבְּב בְּם־אָת־רְתָל מַלְּאָה וַיַּצְבַד עמוֹ עוֹר (זְיִאָבְ בַּם־אָת־רִתְל מַלָּאָה וַיִּצְבַד עמוֹ עוֹר (בְּאַב בְּם־אָת־רִתְל מַלָּאָה וַיִּצְבַד עמוֹ עוֹר (בּתְל בָּתְל וַיְאָבְּר נְם־אָת־רְתָל מַלָּאָה וַיִּצְבַד עמוֹ עוֹר (בְּעִבְּד עמוֹ עוֹר בּתְל בִּתְל וַיְאָבְר בָּם־אָת־רִתְל מַלָּאָה וַיִּצְבַד עמוֹ עוֹר (בְּתִל בַּתְל וַיְאָבְר בָּם־אָת־רִתְל מַלָּאָה וַיִּצְבַד עמוֹ עוֹר (בְּעִבּי בְּתִל בִּתְל בִּתְל בּתְל בּתְל בִּתְל בּתְל בּתִבּי בְּתְבּת בְּתִבּי בְּתְבּי בְּתִל בּתְל בּתְל בּתְל בּתְל בּתְל בּתְבּי בְּתִבּי בְּתִבּי בּתְבּי בְּתִבּי בּתְבּי בְּתְבּי בּתְבּי בּתְבּי בְּתִבּי בּתְבּי בְּתִבּי בּעבּי בּתִבּי בּתְבּי בּתְבּי בּתְבּי בּתְבּי בּתְבּי בּתִבּי בּתְבּי בּתְבּי בְּתִבּי בּעבּי בּתְבּי בּתְבּי בּתְבּי בּתְבּי בְּתִבּי בְּבְּב בְּבְיבְּי בְּבְּיב בְּתִבּי בְּבְבּי בְּתִבּי בּתְבּי בְּתְבִּי בְּבִי בְּבִּי בְּבְּבְּב בְּבְּב בְּבִּב בְּבִּבְּבִי בְּבִּבְּב בְּבְבְּבִי בְּבְּבְּבְב בְּבְּבְּב בְּבְּבְב בְּבְבּב בְּבְבְבּב בְּבִּבְב בְּבִּב בְּבְבְּבִּב בְּבִּבּב בּבּב בְּבִּבְב בְּבְבּב בְּבְבּבּב בּב בְבּב		25	Laban, "What is this you have done to me? I was in
ישר שבערשנים אַחַרְוֹת: איי שוֹל שבערשנים אַחַרְוֹת: ויי שני אָקבֹ בֹן ויִמלָא שֹבְע וְאַת וּיִהְרְלוֹ אַת־רְחָל בַּתְוֹ לְוֹ אַת־רַחָל בַּתְוֹ לְוֹ אַתרַרְחָל בַּתְוֹ לְוֹ אַתרַרְחָל בַּתְוֹ לְוֹ אַתרבּל בַּתוֹ אַת־רַחָל בַּתְוֹ לְהַ לְשִׁמְּתְה: בוי אווווי שני אוווי איי אַבּר עמון שני אוווי אווווי אוווי אווווי אווווי אוווווי אווווי אווווי אווווי אוווי אווווי אווווי אווווי אווווווי אווווווי אוווווווו	וַיָּאמֶר לָבַן לֹא־יֵעשָׂה כֶן בִּמְקוֹמֵנוּ לָתָת הַצְּעִירָה לִפְנָי הַבְּכִירָה:	26	
יסה, and then he gave him his daughter Rachel as wife.— ימיקו לבן לבן לבן לבן לבן לבן לבן להה שפחתו לה לשפתה: ימיקו לבן לבן לבן לבן לבן לבן להחל ויָאַהָב נּם־אָת־רְחָל וּלַאָה וַיַּצְבַד עמוֹ עוֹד And Jacob cohabited with Rachel also; indeed, he loved Rachel more than Leah. And he served him another seven years. ימין אין אין לאָה וִיִּפְתָח אָת־רַחָמָה וְרָחֶל עֶקּרָה: ימין אין אין לאָה וִיִּפְתָח אָת־רַחָמָה וְרָחֶל עֶקּרָה:		27	we will give you that one too, provided you serve
daughter Rachel as her maid.— מון בא לירול ויָאָהְב נְּם־אָת־רְחָל מֹלַאְה וַיַּצְבַר עמוֹ עוֹד (בְּבֹּא נְם אָל־רָחל ויָאָהְב נְּם־אָת־רָחָל מֹלַאָה וַיַּצְבַר עמוֹ עוֹד (אַרָב נִּם־אָת־רָחָל מֹלִאָה וַיַּצְבַר עמוֹ עוֹד (אַרָב נִּם־אָת־רָחָלָה וַיִּצְבַר עמוֹ עוֹד (אַרָב נִּם־אָת־רָחָלָה וַיִּבְּלָ עמוֹ עוֹד (אַרָב נִּם־אָת־רָחָלָה וְּיִבְּלְ עָקרָה: (מוֹ עוֹד מַרַח מִבּית וּרָחָל עָקרָה: 31 Seeing that Leah was unloved, אור וּיִפּתָח אָת־רַחִמָּה וְרָחָל עָקרָה:		28	one, and then he gave him his daughter Rachel as
loved Rachel more than Leah. And he served him another seven years. 31 Seeing that Leah was unloved, הוהי opened her	וִיּתָן לָבַןְ לְרָתֵל בַּתוֹ אֶת־בַּלְהָה שִׁפְּחָתֵוֹ לָה לְשִׁפְּחָה:	29	
		30	loved Rachel more than Leah. And he served him
world, but Ruchel was builtin.	וַיָּרָא יְהֹוָהֹ כִּי־שַׁנוּאָה לַאָּה וַיִּפְתָּח אֶת־רַחְמַה וְרָחֶל עֻקּרָה:	31	Seeing that Leah was unloved, הוהי opened her womb; but Rachel was barren.

וַיּאמֶר שַארנָא עַינֶיךָ וּרְאָה כִּל־הַעַתָּדִים הַעַלִים עַל־הַצֵּאן עַקְהָים נָקְהָים וּבְרָדִים כִּי רָאִיתִי אָת כִּל־אֲשֶׁר לָבִן עָשָׁה לְּךָ:	12	And the messenger said, 'Note well that all the he-goats which are mating with the flock are streaked, speckled, and mottled; for I have noted all that Laban has been doing to you.
אַנֹכִי הָאַל בְּית־אַל אֲשֶּׁר מִשְּחְתָּ שַׂם מַצֵּבָה אֲשֶׂר נָדְרָתְ לָּי שִם נָדֶר עוּוָה קום צֵא מִדְהָאָדֶץ הַוֹּאת וְשֵוּב אֶל־אָדֶץ מוֹלְדְתָּךְ:	13	I am the God of Bethel, where you anointed a pillar and where you made a vow to Me. Now, arise and leave this land and return to your native land."
וּתָען רָחַלּ וְלַאָּה וַתֹּאמְרָנָה לֵוֹ הַעָּוֹד לְנוּ חָלֶק וְנַחֲלָה בִּבְּית אִבְינוּ:	14	Then Rachel and Leah answered him, saying, "Have we still a share in the inheritance of our father's house?
הַלָּוֹא נָכְרַיָּוֹת נֶחְשָׁבְנוּ לָוֹ כִּי מְכָרֵנוּ וַיָּאכָל גַּם־אָכְוֹל אֶת־כַּסְפְּנוּ:	15	Surely, he regards us as outsiders, now that he has sold us and has used up our purchase price.
כִּי כִל־הַעָּשׁרָ אֲשֶׂרְ הִצִּיל אֱלֹהִיםׁ מַאְבִּינוּ לְנוּ הָוּא וּלְבַנְינוּ וְעִתְּה כֹּל אֲשֶׂרְ אִמָר אֱלֹהָים אַלִּיךָ עֲשָׂה:	16	Truly, all the wealth that God has taken away from our father belongs to us and to our children. Now then, do just as God has told you."
וַיָקם יַעֲקָבׁ וַיִשָּׂא אֶת־בַּנָיו וְאֶת־נָשָׂיו עַל־הַנְּמַלִּים:	17	Thereupon Jacob put his children and wives on camels;
וִינְהָג אֶת־כָּל־מִקְנָּהוּ וְאֶת־כָּל־רְכָשׁוֹ אֲשֶׁר רַכָשׁ מִקְנֵהֹ קִנְיָנוֹ אֲשֶׁר רַכָשׁ בִּפַּדָן אֲרֶם לָבָוֹא אֶל־יִצְתָק אָבִיו אָרְצָה כִּנְען:	18	and he drove off all his livestock and all the wealth that he had amassed, the livestock in his possession that he had acquired in Paddan-aram, to go to his father Isaac in the land of Canaan.
וָלָבַן הַלֹךְ לִנְזֹו אֶת־צֹאנֵו וַתְּגַנָב רָחַל אֶת־הַתְּרָפִים אֲשֶׁר לְאָבִיה:	19	Meanwhile Laban had gone to shear his sheep, and Rachel stole her father's household idols.
וַיִּגְנָב יָעֶלְב אֶת־לָב לָבָן הָאֶרָמֵי על־בְלִי הְגַיד לוֹ כִּי בֹרָחַ הְוּא:	20	Jacob kept Laban the Aramean in the dark,* not telling him that he was fleeing,
וַיִּבְרָח הוּאֹ וְכָל־אֲשֶׁר־לוֹ וַיְקִם וַיִּצְבַרְ אֶת־הַנָּהַר וַיָּשֶׁם אֶת־פּנְיו הְר הַגִּלְעָד:	21	and fled with all that he had. Soon he was across the Euphrates and heading toward the hill country of Gilead.
וַיֻגָּד לְלָבָן בַיָּוֹם הַשְּׂלִישֵי כִּי בִרָח יִעָקֹב:	22	On the third day, Laban was told that Jacob had fled.
וַיִּקח אֶת־אֶחֶיוֹ עמוֹ וַיִּרְדֵּף אִחֶרִיו דֶּרֶךְ שִבְעַת יָמִים וַיִּדְבָּק אֹתְוֹ בְּתָר הַגַּלְעָד:	23	So he took his kinsmen with him and pursued him a distance of seven days, catching up with him in the hill country of Gilead.
וַיִּבָא אֱלֹתִים אֶל־לָבָן האֲרָמִי בּחַלֶּם הַלְּיִלְה וַיַּאמֶר לוֹ השׁמֶר לְךָ פֶּן־תִּדַבָּר עִם־יִּצְלָב מִטָוֹב עִד־רָע:	24	But God appeared to Laban the Aramean in a dream by night and said to him, "Beware of attempting anything with Jacob, good or bad."
וַיִשֶּׁג לִבָּן אֶת־יִצֶּקְב וְיַצֶּקֹב תַּקְע אֶת־אָהֵלוֹ בִּוֹּךְר וְלָבָן תִּקְע אֶת־אָחְיו בִּוֹרְר תִגָּלְעָד:	25	Laban overtook Jacob. Jacob had pitched his tent on the Height, and Laban with his kinsmen encamped in the hill country of Gilead.
וַיְאמֶר לְבָּן לְיָצֶּלְב מָה עשׁית וַתְּנְבָּב אֶת־לְבַבֵי וַתְנָהֵגֹ אֶת־בִּנֹתִי כשִבְיֻוֹת חָרֶב:	26	And Laban said to Jacob, "What did you mean by keeping me in the dark and carrying off my daughters like captives of the sword?

".. am evol lliw bnadaud seen my affliction'; it also means: 'Now my Reuden;* for she declared, "It means: "7717 has

"This is because "This heard" that I was unloved and has given me this one also"; so she named him She conceived again and bore a son, and declared, אור אילבי אור אילבי הקהר עור ותקר בין ותאמר קי־שנקע יהוה קרבי

for I have borne him three sons." Therefore he was "This time my husband will become attached* to me, אַליִי אָמוּ אָלַגִי אָנוּ הַנְּלָבוֹ בַּוֹלָנִלְבָן בַּוֹלַאַבון מוּלַאַב בַּן וַנִּאַמֶּר אַנוּ בַּלָּבָּב אַנ

named him Judah. Then she stopped bearing.

בְּעָרְיִי כִּי עַתְּרָה יָאֲהַבְּרָי אִישִּי: הוה אנולה ביראיה האולה אום א ב ב היהיד לאה הוקלד לו הקרך לאול הוקלד לו הקרה שלמי האיבן כי אמלה ביריאיה יהוה אמ

כֹּג-גַּלְבִעֹּג עָוֹ שִּׁלְשָּׁם בֿנִّגם אַלְ-כָּוֹ עַרָּא-שִׁעוֹ, בְוֹג:

וּנְימָּוֹבְלְגְ יִּיִם־אַע־זְּיִר וְעִּלֵינָא חֶּבֶוֹן חָבִּלֵּוֹן:

"This time I will praise" "Therefore she מִּמִׁנְ גְּׁבִּוּגַבְּ נְעַּגְּמָבְ מִבְּבְנֵע: אָרילָהן קליבן אָרילָה אָרילָהן אָרילָהן אָליבן אָרילָהן אָליבן אָלידן אָליבן אָלידן אָליבן אָרילָהן אָליבן קראָה איז אוויאָה אָמיילָהן אָליבן קראָה אָרילָהן אָליבן קראָה איז אמל ספר a son, and declared,

30

children, she became envious of her sister; and Rachel said to Jacob, "Give me children, or I

take the place of God, who has denied you fruit of Can I. أوiss ard said, "Can I."] איני אַלהִים' אָלהִים' אָלהִים' אָלהִים' אָלהִים' אָלהִים' אָלהִים' אָלהִים'

through her I too may have children." her, that she may bear on my knees and that Spe said, "Here is my maid Bilhah. Consort with" 3 She said, "Here is my maid Bilhah. Consort with

Jacob cohabited with her.

Therefore she named him Dan. [God] has heeded my plea and given me a son." Pud Rachel said, "God has vindicated me;" indeed, أنامُريَّا بَرَامُ يَرَارُ مَا رَبَا لِمَا يَرَامُ بَرَامُ ب

Jacob a second son. ב لنباتر لائر ترجرتات Gacybi برئیات کی انباتر لائر ترجرتات برخرتات برخرتات برناز کرد خرارات برناز کر المزارد برناز کرد بر

my sister; yes, and I have prevailed." So she named him Naphtali.

Jacob as concubine. children, she took her maid Zilpah and gave her to

אס son, או וַהַלֶּר וֹלְפָה שִׂפְּוָה אוֹאס To And when Leah's maid Zilpah bore Jacob a son,

אגבולעק עלבעגי לנים ואס אין מעדה אנכי: אניבוֹע בָּיִגְלַבִּי בְיָהְלַבְּוֹנִילִיאָ בַּוֹלֶבְ בָּא בָּוֹלֶבְ נִנִילִינָא בַּוֹלֶבְ בַּא נְעָבָ בָּיה אַ Myen Bachel saw that she had borne Jacob no

So she gave him her maid Bilhah as concubine, and יוקקרלי אֶת־בַלְהָה שַׂפְּחָקָה לְאַשֶּׂה וַיָּבָא אַלֶיה יַעֶּקב:

בַּוֹבְאַנִי מַּוְׁמִוֹ בַּוֹב:

مإكار تظلالا: אונאָמֶר רָחַלְ נָפְּתִּלְיִי וּ נְפְתָּלְיִנִי אַ Arud Rachel said, "A fateful contest I waged" אילוי

ליעקר לאשה: yny littly art she had stopped bearing. When Leah saw that she had stopped bearing

TI Leah said, "What luck!" * So she named him Gad. "It וקאמר לאָה)בגר(]בָּא גַּר[וַתְּקָרָא אָת־שִׂמִוֹ נָד:

view of the animals, so that they mated by the Jacob would place the rods in the troughs, in full

and the sturdy to Jacob. them there. Thus the feeble* ones went to Laban

camels and asses. to own large flocks, maidservants and menservants, So the man grew exceedingly prosperous, and came אין רבוֹת ושְׂפָחוֹלוֹ וַעֲבָדִיֹם איז איזע מאָד מְאָד מְאָד מְאָד מְאָד מְאָד מָאָד מָאַד מָאַד מָאַד מַשְׁפָּחוֹת וַעֲבָדִיִּם

בּגוֹנוֹמֹגִם לְגַּעוֹמֹנִּנִי בּמִלּלְנְעִי:

אר דְרַהְקָמֶיִף אָלָא יָשִׁיִם הְהָיָהָה "A.D but with the feebler" animals he would not place לְּיֶלְבָּן וְהַקִּשֶׂרָיִם לְיָּעֶהָר:

ווֹמֹגְים וֹשִׁמְנִים:

31

has built up all this wealth." father's, and from that which was our father's he saying: "Jacob has taken all that was our

not as it had been in the past. מונקי יקרן וְהָנָי אַיָּעָר עָלָר הַלְתָּלִעִּ שַׁלְשָׂרָם: אַנִי יִּאָרָי יַבְּלָר וְהָנָּי אַיָּעָי יִשְׁרָּ שָׁלִשְׁרָם בּאַ מונים אַניים אָניים אַניים אָניים אָנִים אָנְיים אָנְיים אָנְיים אָנְיים אָנְיים אָנִים אָנִים אָנִים אָנְיים אָנְים אָנִים אָנִים אָנִים אָנִים אָנִים אָנְיים אָנְיים אָנְיים אָנְיים אָנְיים

sucestors' land-where you were born-and I will be

where his flock was, יאַבאָאנו: ¼בַאַאַ בַּוּאַמָּן אַלַנוֹלַ אַלְבַעוֹלָ אַלַבְעַתְּיַבָּאַ בַּאַלַנוּלָאַ בַּאַלַנוּלָאַ בַּאַלַנ

6 As you know, I have served your father with all my the God of my father's [house] has been with me. toward me is not as it has been in the past. But

do me harm. time and again.* God, however, would not let him

streaked young. your wages, then all the flocks would drop young; and if he said thus, 'The streaked shall be wages, then all the flocks would drop speckled

given it to me. יועלגי אַליקים אָת־מִקנָן אַבייקם וִיּמֶּך God has taken away your father's livestock and יוֹצֶל אֲלֹקיִים אֶת־מִקנָן אָבייקם וִיּתֶּן־לִי

with the flock were streaked, speckled, and dream in which I saw* that the he-goats mating

'Jacob!' 'Here,' I answered. to me, בון ניאמר אַלי מַלְאָךְ הָאֱלֹהָים בַּוֹדֶלִים יָשֶׂלָבַ וָאֹמָר הַנֶּנִי: Ladi in the dream a messenger of God said to me,

וּמֹאֲמֵּנֶׁר לְאַבְינוּ מַּמַּנִי אָת כַּלְ-הַכַּבָּר הַזֶּה:

Then said to Jacob, "Return to your" 3 Τhen πίτις raid to Jacob, "Return to your

נאַגעני אָבָי עַיָּיָה עַמָּרִי:

וֹאַעַּלִּיִ יְבַּאַעַּן כֹּי בַּכֹּלְ-כַּעִי אַלַבִּעִי אָע-אָדַיכָּן:

לְנוֹנֻתְ תְּעָּוֹלְיִ: y prt אas cyested me, changing my wages און איר בי אַבילן הָהֶלף אָת־מִשְׂבָרִהָּי מָעֶה וֹלָהַ רְלָא־נְתָנוֹ הַ

גאקר אַלוּגים געלני שַׂכִּינְר וֹגִלְרִוּ כַּלְ-עַּבּאָן אַלוֹבִים: The speckled shall be your אִם־כָּה יֹאמַר נְקְהִים הְלָהְ נְיֶלְהָוּ כָל־הַצָּאוֹ נְקַהֵיִם וָאִם־כָּה

עמלים על־הצאן עקדים נקדים וברדיים: םֹיזַהָאָרָ דוְּזָהָדְ אַבֶּאָרָוֹ אָשָׁאָן וִאַבָּה בווְיִי אַבְּאָרָוֹ וּאַבָּה בווּיִי אָרָשְׁ אַנְינְינִי בוּלָה וְהַבָּה Once, at the mating time of the flocks, I had a

- 12 When Leah's maid Zilpah bore Jacob a second son,
- בות ותקרא את־שמו אשר: 13 Leah declared, "What fortune!"* meaning. "Women will deem me fortunate." So she named him Asher.
- יבא אתם בימי קציר־חטים וַיִּמצָא דּוּדָאִים בְּשׁלָה וְיַבְא אתם 14 Once, at the time of the wheat harvest, Reuben came upon some mandrakes in the field and brought אַל־לַאָה אָמוֹ וַתִאמר רַחַל אַל־לַאָה תני־נָא לִי מְהוּדָאֵי בַּנָךָ: them to his mother Leah. Rachel said to Leah, "Please give me some of your son's mandrakes."
- 15 But she said to her, "Was it not enough for you to ותאמר לה המעט קחתך את־אישי ולקחת גם את־דידאי בני ותאמר רָחֵל לָכַן יִשִּׁכָב עמַרָּ הַלַּיִלָה תַחַת הּוּדָאֵי בַנָרָ:
 - take away my husband, that you would also take my son's mandrakes?" Rachel replied, "I promise, he shall lie with you tonight, in return for your son's mandrakes."
 - 16 וַיָבֹא יַעַקֹב מַן־הַשַּׁדֵהٌ בַּעַּרֵב וַתְצֵּא לֵאָה לִקרָאתוֹ וַתֹּאמֵר אֵלִי תבוא כִי שַׂכָר שַּׁכָרְתִּידָ בִּדוּדָאֵי בַּנִי וַיִּשַׂכָּב עְמַה בַּלִּיְלָה
 - When Jacob came home from the field in the evening, Leah went out to meet him and said, "You are to sleep with me, for I have hired you with my son's mandrakes." And he lay with her that night.
 - יי: God heeded Leah, and she conceived and bore him a
 - 18 And Leah said, "God has given me my reward* for having given my maid to my husband." So she named

 - 19 When Leah conceived again and bore Jacob a sixth
 - 20 Leah said, "God has given me a choice gift;" this כִי־יַלַדְתִי לוֹ ששה בַנִים וַתַקרָא אַת־שמו זבלון:
 - time my husband will exalt me,* for I have borne him six sons." So she named him Zebulun.
 - בינה: מאַת־שַׂמַה הַּינָה: 21 Last, she bore him a daughter, and named her Dinah.
 - 22 Now God remembered Rachel; God heeded her and נַיַּלָּהְים אָת־רָחַל וַיָּשׁׁמָע אָלִיהְ אֱלֹהְים וַיְפַתָּח אָת־רָחַל opened her womb.
 - 23 She conceived and bore a son, and said, "God has taken away* my disgrace."
 - :תַּקרָא אֶת־שַׁמֵוֹ יוֹסֶף לַאמְר יֹסֶף יְהוֹהָה לִי בָּן אָחָר: 24 So she named him Joseph, which is to sav. "Mav add* another son for me."
 - 25 After Rachel had borne Joseph, Jacob said to נְיָהֹי כָּאֲשֵׁר יָלְדָה רְחַל אֶת־יוֹסֶף וַיָּאמַר יַעָקֹבֹ אֶל־לָבֹן שַלְּחָנִיּ Laban, "Give me leave to go back to my own ואלכה אל־מקומי ולארצי: homeland.
 - תְּהָה אַתְרָ בְּקְן (אַלְכָה כִּי אַתְּה ham I have מוֹלה אַת־נְשִׁי וֹאָת־יְלְרִי אֲשֶׁר עָבְדָתִי אָתְךְ בְּקַן (אַלְכָה כִּי אַתְּה 26 Give me my wives and my children, for whom I have served you, that I may go; for well you know what יַלַעַתְּ אֲת־עַבֹּדָתִי אֲשֵׁר עַבַדְתִיךָ: services I have rendered vou."
 - But Laban said to him, "If you will indulge me," I 27 וַיָּאמֵר אַלִיוֹ לָבַן אִם־נָא מַצָאתִי חָן בִּעִינַיךָ נַחְשׁתִי וַיִּבַרְכָנִי יְהוֹה have learned by divination that הוהי has blessed me on your account."

- 28 And he continued, "Name the wages due from me, and I will pay you."
- עברוּהָיָה מְקנְּדֶ But he said, "You know well how I have served you and how your livestock has fared with me.
- יהוה אתך לרגלי 30 For the little you had before I came has grown to much, since הוהי has blessed you wherever I ועתה מתי אעשה נס־אנכי לביתי: turned. And now, when shall I make provision for my own household?"
- אם־תַעשה־לי (לאַתר, אַב לא־תַתְרָלָי מַאוּמָה אָם־תַעשה־לי 31 He said, "What shall I pay you?" And Jacob said, "Pay me nothing! If you will do this thing for me. הַבָּבַר הַלֵּה אָשַוּבָה אַרִעָה צֹאנָךָ אֲשַׂמִר: I will again pasture and keep your flocks:
- ונקד וטלוא וכל־שה־חום 32 let me pass through your whole flock today, removing from there every speckled and spotted בַּכְשַבִּים וְטַלְוּא וְנָקֹד בַּעזַים וְהָיָה שַׁכְרִי: animal—every dark-colored sheep and every spotted and speckled goat. Such shall be my wages.
 - 33 וענתה־בִּי צַדַקתיּ בַּיִוֹם מַחַר כִי־תַבוֹא עַל־שַׂכַרִי לִפְנֵידָ כִּל In the future when you go over my wages, let my honesty toward you testify for me: if there are אשר־איננו נקד וטלוא בעזים וחום בכשבים גנוב הוא אתי: among my goats any that are not speckled or spotted or any sheep that are not dark-colored, they got there by theft."
 - :וָיֹאמֶר לָבָן הַן לִּוּ יְהֵי כְּדְבַרְךָ: 34 And Laban said, "Very well, let it be as you say."
 - 35 וַיָּסֶר בַּיוֹם הָהֹוּא אֲת־הַתְיָשׁים הַעֲקְהַים וְהַטְלָאִים וְאָת כָּל־הַעְזִים הַנַּקְהַוֹת וַהַטַלְאַת כַּל אֲשֵׁר־לָבַן בוֹ וַכַל־חוּם בַּכִשְׁבִים וַיַּתְן
 - But that same day he removed the streaked and spotted he-goats and all the speckled and spotted she-goats—every one that had white on it—and all the dark-colored sheep, and left them in the charge of his sons.

And he put a distance of three days' journey

between himself and Jacob, while Jacob was

pasturing the rest of Laban's flock.

occurred when they came to drink,

- 136 וַיָּשֵׁם הַרֶךָ שַּלְשַׁת יָמִים בֵּינוֹ וּבַין יַעַקֹב וַיַעַקֹב רעָה אַת־צָאן לְבַן
- 37 וַיָּקְח־לָוֹ יַעֲלְב מַקָּל לִבְנָה לָח וְלָוֹז וְעַרְמֵוֹן וַיִּפַצְּל בְהֵן פְצַלְוֹת Jacob then got fresh shoots of poplar, and of almond and plane, and peeled white stripes in לָבַנוֹת מַחַשׁף הַלָּבַן אֲשֵׁר עַל־הַמַקּלְוֹת: them, laying bare the white of the shoots.
- 38 וַיָּצָג אַת־הַמַקלוֹת אֲשֵׁר פַצֵּל בַּרָהַטִים בַּשַׂקְתוֹת הַמַיָם אֲשֵׁר תְּבֹּאן The rods that he had peeled he set up in front of the goats* in the troughs, the water receptacles, הַצָּאן לְשַׁתוֹת לְנָכָח הַצַּאן וַיַּחְמֵנָה בַּבֹאַן לְשַׁתוֹת: that the goats came to drink from. Their mating
- : יָהֶהָים וּטַלָאִים: 39 and since the goats mated by the rods, the goats brought forth streaked, speckled, and spotted young.
- 40 וְהַכְּשָׂבִים הַפְרָיד יָעֲקֹב וַיִּלְהוֹן פְנֵי הַצְּאון אֶל־עָקֹד וְכָל־חוִּם בְּצָאון לָבַן וַיַשַת־לָוֹ עַדַרִים לְבַרוֹ וַלָא שַׁתַם עַל־צֵאן לָבַן:
- But Jacob dealt separately with the sheep; he made these animals face the streaked or wholly dark-colored animals in Laban's flock. And so he produced special flocks for himself, which he did not put with Laban's flocks.